

DIPLOMADOLGOZAT

Molnár Kornélia

2024

Feketefenyő eltávolítás előtti botanikai felmérés dolomit felszíneken; alapállapot rögzítése egy későbbi monitoringhoz.

Molnár Kornélia

Természetvédelmi mérnöki szak, mesterképzés, levelező

Növénytermesztési- tudományok Intézet, Növénytani Tanszék

Belső témavezető: Dr. Höhn Mária Margit, egyetemi tanár, Növénytermesztési- tudományok Intézet, Növénytani Tanszék

A múlt század kopárfásításai során végrehajtott feketefenyves telepítéseinek következtében a napjainkra fennálló természetvédelmi probléma egyre sürgetőbb megoldásra vár. Dolgozatom témája egy a Budaörsi-kopárok területén a Huszönnégyökrös-hegy és a Kis-Csik-hegy területén elvégzett botanikai állapotfelmérés adatait és eredményeit mutatja be, a feketefenyvessel betelepített kopár dolomitfelszíneken. A *"Szárasgyepek endemikus növényfajainak megőrzése a Pannon és Alpesi biogeográfiai régió határterületén"* című Endemic Life pályázat keretében a Duna-Ipoly Nemzeti Park szakemberei anyagi támogatást kaptak az idegenhonos feketefenyő kitermelésére a pályázatban rögzített területeken.

A munka során öt, a projektben rögzített terület, összesen 16 kvadrátjában végeztem botanikai és cönológiai felmérést. A kvadrátok méretei az irodalmi adatok alapján 2x2m volt. A terepi munka során Braun-Blanquet féle módszert alkalmaztunk a fajok egyedszámának és borításának becslésére, a határozás Simon Tibor (2000), A magyarországi edényes flóra határozója, és a Király Gergely (2009,2011) Magyar fűvészkönyv alapján történt. A felvett adatok között szerepel a területek tájolása mellett, a gyepek, a cserjeszint és a lombkorona borítása, a lejtőszög, a tűavar és a mohaborítottság vastagságára vonatkozó információk. Az adatok Excel táblázatban lettek rögzítve, a fajok aktuálisan érvényes nevei a POWO adatbázisát követik. Az értékelés elvégzéséhez szükséges szociális magatartás típusok és cönológiai csoportosítás meghatározása Borhidi (1993) nyomán történt. A fajlista 124 fajt tartalmaz, a cönológiai kvadrátok értékei alapján pedig a terület vegetációját jellemeztük.

Az eredményekből megállapítható, hogy a területen jelen lévő fajok az antropogén behatásokat viszonylag rosszul viselő, generalisták csoportjának a dominanciájával

jellemezhető. A jelen lévő specialista, szűk ökológiai tűrőképességű, valamely társulás karakterfajaként jellemezhető növények aránya is kiemelkedő. A specialista fajok között találtunk pár ritka vagy unikális kategóriába tartozó növényt, mint a szirti sziklaiternye (*Aurinia saxatilis*), a korai fehér szegfű (*Dianthus plumarius*), a henye boroszlán (*Daphne cneorum*) vagy az unikális, csak a hazai flórában megtalálható és a felméréseink során is feljegyzett fajok, a magas gubóvirág (*Globularia bisnagarica*) és az endemikus magyar méreggyilok (*Vincetoxicum pannonicum*). A felvételeken szereplő specialista fajok száma 18, ezek a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), zöldvirágú bajuszoskásafű (*Achnatherum virescens*), a korongpár (*Biscutella laevigata*), a magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*) a tarka imola (*Centaurea triumfetti*), a gombos varjúköröm (*Phyteuma orbiculare*), a nagy pacsirtafű (*Polygala major*), a pusztai meténg (*Vinca herbacea*), a közönséges borkóró (*Thalictrum minus* subsp. *pseudominus*), a korai kakukkfű (*Thymus praecox*), a magyar kőhúr (*Minuartia hirsuta* subsp. *frutescens*), az osztrák pozdor (*Takhtajaniantha austriaca*), a délvidéki- és csinos árvalányhaj (*Stipa pennata* subsp. *pennata*, *S. pulcherrima*), a kisleánykő hangyabogáncs (*Jurinea mollis*), a sziklai zanót (*Cytisus procumbens*), a borzas vértő (*Onosma visianii*) és a pusztai kutyatej (*Euphorbia segueriana*).

A terület felmért növénytársulások tekintetében számos dolomithoz kötődő bennszülött és reliktum társulást őriz. Ilyenek a száraz szikla- és pusztagyepék (*Festuco-Brometea*) osztályába tartozó nyílt dolomitsziklagyepék (*Seseli leucospermi-Festucetum pallentis*) és zárt dolomitsziklagyepék (*Festuco pallenti-Brometum pannonicum*), valamint az árvalányhajás dolomitsziklagyep (*Stipo eriocaulis-Festucetum pallentis*) társulások.

Az eredmények tükrében elmondható, hogy a botanikai felmérésben szereplő, egykor idegenhonos feketefenyővel betelepített területek, a dolomitvegetációra jellemző fajokat őriznek. A dolgozat alapjául szolgáló Endemic Life pályázat során kitermelésre jelölt fenyvesek eredeti vegetációra történő regenerálódásához szükséges, dolomithoz kötődő növényfajok jelen vannak a területen. A kitermelés során kiemelt figyelmet kell fordítani a jelen lévő értékes dolomitfajok megóvására, a megfelelő természetvédelmi gyakorlattal végzett élőhely rehabilitációra (Keszthelyi és mtsai. 1995; Kézdy 2005), annak érdekében, hogy a jelen lévő értékes, dolomithoz kötődő fajok térhódítását elősegítse a projekt.